

HIERARKI STJÆLER LIGGETID FRA FØRSTEKALVSKØERNE

**Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne**

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se 'EU-kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne'

Køernes hierarki er en faktor, mange overser betydningen af. Og det er ærgerligt, for der er sundhed og ydelse at hente.

Hierarki blandt kvæg afgøres af flere faktorer, blandt andet alder, vægt, hvor længe dyret har været i flokken og temperament. Derfor befinder de fleste kvier og førstekalvskøer sig under køerne i flokkens rangorden. Reglerne for god opførsel i koflokken foreskriver desuden, at man som lavere rangerende ko eller kvie holder ærbødig afstand til højere rangerende køer. Hvor lang den afstand er, afhænger blandt andet af begge køers placering i hierarkiet, konkurrencen om pladsen i sengebåsene eller ved foderbordet med mere. Men ifølge dyrlæge Pia Nielsen, SEGES Kvæg, er den ofte større, end man tror. Og netop køernes fortolkning af Emma Gad har indflydelse på klovsundheden og ydelsen i mange besætninger, blandt andet fordi køernes naturlige adfærd påvirker især førstekalvskøernes liggetid, forklarer Pia Nielsen.

"Hvis en førstekalvsko kommer gående alene, altså uden at være omgivet af andre førstekalvskøer, i sengebåsestalden, og den eneste ledige bås er mellem to ældre køer, så går hun ikke op og lægger sig. Det tør hun ikke, for så kommer hun tættere på de ældre køer, end reglerne for god opførsel i en koflok foreskriver," forklarer Pia Nielsen.

Undersøgelser viser, at førstekalvskøer, der lukkes ud til ældre malkekøer kort tid efter kælvning kan have en liggetid helt ned til to timer i døgnet, hvilket går ud over både klovsundheden og ydelsen.

Sammenhold gør stærk

Løsningen på ovenstående er naturligvis holdopdeling, hvilket mange også praktiserer, hvis det kan lade sig gøre. Pia Nielsen gør dog opmærksom på, at man godt kan tage hensyn til køernes hierarki, også i produktionssystemer, hvor holdopdeling ikke er muligt. Hun sammenligner førstekalvskøerne med teenagere, der er larmende og fulde af selvtillid i flok, men yderst høflige når de står alene over for en fremmed voksen. Og den adfærd anbefaler hun, at man udnytter.

"Hold førstekalvskøerne i kælvningsboksen indtil du har mindst to og gerne tre-fem stykker, du kan lukke ind til de gamle køer sammen. Så tør de lidt mere og er ikke så bange for at gå til foderbordet eller op i en bås, selv om der er ældre køer lige i nærheden. Ligesom teenagere er de simpelthen ikke så høflige, når de er i flok," fortæller Pia Nielsen med et smil.

Hun påpeger desuden, at unge nykælvere naturligt nok er trætte og har særlig brug for liggetid. Hvis der er mulighed for det, anbefaler hun derfor, at førstekalvskøer bliver i kælvningsboksen i mindst to døgn efter kælvning.

Gratis indsats mod klovlidelser

Undersøgelser viser, at når liggetiden kommer under ti timer i døgnet, stiger andelen af hornrelaterede klovlidelser som sålesår og byld i den hvide linje, mens ydelsen falder. Så Pia Nielsen påpeger, at fokus på nykælvernes liggetid er en gratis indsats mod klovlidelser.

"En indsats mod klovlidelser er ofte forbundet med omkostninger eller kræver investeringer, som mange er afskåret fra i den nuværende økonomiske situation. Men hvis man har mulighed for at sektionere, så førstekalvskøerne går i en selvstændig gruppe eller lukke førstekalvskøerne ind til resten af flokken i hold af to til fem, er det en gratis indsats mod hornrelaterede klovlidelser, fordi man sikrer dem længere liggetid," siger hun og tilføjer, at man som bonus sandsynligvis vil se en stigning i ydelsen.

Husk hierarki ved indretning

Hvis man står over for at ændre indretningen af sin stald eller bygge nyt, vil det være oplagt at tænke udfordringer forbundet med køernes hierarki ind i indretningen. Lov om hold af malkekvæg tager langt hen ad vejen hensyn til det i de krav, der er til dimensionerne i nye stalde. Men der kan alligevel opstå tilfælde, særligt i forbindelse med styret kotrafik, hvor koflokkens hierarki spænder ben for optimal adfærd for yngre køer. Og det vil til syvende og sidst ses på både dyrlægeregningen, holdbarheden og ydelsen.

Læs også:

[Høj bagkant kræver at inventaret hæves](#)

[Halte køer har godt af aflastningsboks](#)

[Undersøger effekt af ombyggede senge](#)

Artiklen har været bragt i kvægNYT nr. 22, 2015

© 2021 - SEGES Projektsitet